

A főváros

ügyei állandóan foglalkoztatják a közvéleményt. Az ország legelső városa, amelyet mesterségesen emeltek naggyá és amely központja Magyarország társadalmi és gazdasági életének, számos dologban tehetlenebb a vidéki kisvárosoknál és a milliós lakosság véghetetlen kárára, a főváros közgyűlését uraló klikkek érdekeinek figyelembevételével intézi a közügyeket.

A klikkek panamáit régebben állandóan napirenden tartották a főváros gazdálkodását. Minden hónapban újabb botrány foglalkoztatta a főváros közönségét, de a korlátolt községi választójog lehetetlenné tette, hogy a közgyűlésre a jól szervezett klikkeken kívül más is befolyást gyakorolhasson. Ebben a zártkörű testületben a közérdek számításba sem jött. Az egyes hatalmi csoportok tülekedése döntötte el, hogy mi miképpen történjék.

Azután jött az új rendszer. Azt hirdették, hogy Bárczy erős keze és a demokrata képviselők befolyása mindent megváltoztat, hogy a jövőben a nép érdekeivel is törődnek és nem türik a klikkek korrump gazdálkodását. Tagadhatatlan, hogy a helyzet megváltozott és a főváros olyan intézményeket is létesített, amelyek az összesség érdekeit szolgálják. Van néhány szép községi iskolánk, építtettek néhány ezer kislakást és a közélémezés dolgában is kísérleteztek, hogy az uzsora tulkapásait megtörjék. Azonban a közgyűlés összetétele meggátolta, hogy egész munkát végezzenek. A fővárosi kislakások nem szüntették meg a lakásuzsorát, a fővárosi kenyérgyár majdnem olyan uzsoraáron adta a kenyeret, mint a többi vállalatok. A közgyűlés gátolta meg, hogy a főváros élelmiszerüzletei komoly versenyt támasszanak és árszabályozó hatással birjanak.

A községi üzemek létesítése is felemás módon történt. Megváltották a gázgyárat, de súlyos áldozatokat hoztak érte. Villamosüzemet létesítettek és megváltották a legnagyobb villamosüzemet, de itt is milliókkal túlfizették a jogosan követelhető árakat. A Városi villamos vasut részvényeinek megvásárlása szintén azzal járt, hogy hiába dobáltak ki milliókat, mert a villamos vasutat még most is a régi rendszer alapján vezetik és a főváros közönségének

ebből a kitünő üzletből csupán az adósság terhe jutott.

A legnagyobb botrány azonban a háborus közélémezés ügye. Nyugodtan elmondhatjuk, hogy bármely vidéki kupaktanács sokkal ötletesebben és jobban biztosította volna a főváros lakosságának élelmézését, mint az ország legelső városának képviselőtestülete. A fővárosi gondoskodás kergette tél idején a munkásasszonyok százait a korai esti órákban a lisztesboltok elé, hogy ott órákig fagyoskodjanak, amíg néhány deka liszthez jutnak. Komiszabb kenyeret egy városban sem ettek, mint az ország fővárosában. A kisgyermek részére nem gondoskodtak tejről s tejet még most is csak méregdrágán, protekcióval lehet kapni. A főváros tehetlensége egyenesen rászabadította az uzsorásokat a lakosságra s már félt volt, hogy a kizsartolt nép saját maga csinál rendet, illetőleg az éhenhalás veszedelme arra kényszerítette a munkásnőket, hogy fölfordítsák azoknak a piócáknak a bódéjait, akik méregdrágán árulták a legsilányabb portékát.

Pedig a főváros milliókat költött el, hogy biztosítsa a nép élelmézését. Állandóan azt hirdették, hogy gyönyörűen hizott ökrök és sertések ezrei várnak készenlétben, hogy a legnagyobb inség napjaiban megjelenjenek és pócsékká tegyék a husuzsorát. Legendák képződtek arról, hogy burgonyának milyen töméntelen mennyisége van fölraktározva a lakosság részére. Időközben azután kiderült, hogy az ökrök és sertések el-sorvadtak, mert a főváros népe nem jutott ezekhez az izletes falatokhoz. Örök rejtély marad, hogy hova tűnt a fővárosi hus, mert nem hisszük, hogy a tanács s a közgyűlés tagjai ették meg azt a sok ezer nekünk szánt állatot. A rossz nyelvek azt beszélik, hogy a konzervgyáraknak és a bécsi nagymészárosoknak adták el a főváros hizlalt állatállományát. A krumplit, azt már láttuk. Ott gőzölgött mindenféle pincékben ez a drágán vett táplálék, amelynek nagy része rothadt állapotban került a piacra és a kutyának sem kell. A legnagyobb inség idején, amikor tényleg árszabályozó hatása lehetett volna, a főváros élelmézési tanácsnoka kettős öröket állított a raktárok elé, nehogy egy szél krumpli is kikerülhessen a piacra.

Pénteken a közgyűlés ismét élelmézési

ügyekkel foglalkozott és a gabona biztosi-tásának kérdésénél vakító világossággal derült ki, hogy a rendszer nem változott, hogy a klikkek hatalma megmaradt, hogy a főváros bizottsági tagjai között nagyon sokan vannak, akik a bizottsági tagságukat arra használják föl, hogy nyereszkeskedjenek. A tanács előterjesztést tett, hogy a főváros a lakosság szükségletének biztosítására egy millió métermázsza gabonát vásároljanak. A vita folyamán az egyik bizottsági tag helyeselte a tervet, de arra kérte a tanácsot, hogy a vásárlásnál ne úgy járjon el, mint a multban, amikor a 250.000 métermázsza gabona javarészt négy olyan nagy gabonakereskedőtől vásárolta, aki egyszer-smind bizottsági tag és a megmaradó kisebb mennyiséget más cégektől. A fővárosi bizottsági tagoknak egy korona províziót adtak métermázsánként, a többieknek 30, 40 és 50 fillért. A közéleti tanácsnok erre a vádra nem tudott válaszolni és nem cáfolta meg a provízióra vonatkozó vádat, hanem azt felelte, hogy „az ügyosztályban igen sok bizottsági tag megfordult és ajánlkoztak, hogy tőlük vagy közvetítésükkel vásároljunk. Nem voltunk abban a helyzetben, hogy mindeniknek a kívánságát teljesíthessük, a Nagy Andor urét sem“.

Nagy Andor volt az interpelláló bizottsági tag és Folkusházy a vádra csak azzal tudott felelni, hogy az interpellálót is meggyanusította. Nagy Andor egy másik bizottsági tagra hivatkozott, akivel azt igyekezett bizonyítani, hogy ő csak teoretikus tanácsokat adott a közéleti tanácsnok ügyosztálynak, de nem akart semmit sem közvetíteni és nem kívánta, hogy tőle vásároljanak. A közéleti tanácsnok azonban nem fogadta el elméleti tanácsait, hanem ajánlatot tett Nagy Andornak, hogy „szállitson krumplit“.

Bennünket nem az érdekel, hogy ebben a vitában kinek van igaza és nem is fontos, hogy a teoretikus szakértő közvetíteni akart-e avagy csak önzetlenül fáradozott. A dologban az a fontos, hogy Folkusházy nagyon sok bizottsági tagról beszélt, olyan bizottsági tagokról, akik a közéleti tanácsnok ügyosztályban zaklatták, hogy velük üzleteket kössön.

Ez az egyik. A dolog másik része azért elintézetlen, mert a közgyűlésen nem feleltek arra, hogy miért adtak koronás províziókat a bizottsági tagoknak és miért 30—50

fillérest a többi kereskedőnek? Erről állítólag a tőzsdén is megbotránkozással beszéltek, tehát bizonyos, hogy a bizottsági tagok javára szolgáló visszaélésről van szó és a főváros közönségének megkárosításáról.

Tudatosan kerültük el a főváros közgyűlésének botrányában szereplő egyének megnevezését. Tesszük ezt azért, mert ebben a kérdésben és minden más panamában nem a személyi rész a fontos, hanem az a rendszer, amely a panamákat tenyésztí és lehetővé teszi. A főváros képviselőtestületének összetétele a hibás, az a korlátozott választójog, amely előmozdítja, hogy egyes kerületeket valamely klikkfőnök mozgósíthasson a saját céljainak biztosítására.

Budapest összes kerületeit egy maroknyi csoport irányítja és a képviselőtestületbe csak azok juthatnak be, akiket a klikkfőnökök akarnak. Ennek tulajdonítható, hogy ezzel a képviselőtestülettel a legbecsületesebb emberek sem boldogulhatnak, hogy a fővárosban minden újabb intézmény a panamák illatával születik. És ezt a testületet a kormány örökéletűvé akarja tenni. A választójog reformja, amely az országgyűlésen a munkásságnak nagyon csekély befolyást biztosított volna, a főváros képviselőtestületében bizonyos eltoldást tett volna lehetővé, mert a munkások képviselői nagyobb számban kerültek volna a városházára. De gondoskodtak arról, hogy ez ne történhessék meg, mert külön törvényt készítettek, hogy az elhalasztott képviselőtestületi választások a régi választójog alapján történjenek, amely a klikkek uralmát biztosítja.

Igy azután a főváros még számos esztendőig ki lesz szolgáltatva a közéleti tanácsnok ügyosztályban járkáló bizottsági üzletről, ilyen módon még évekig nyögjük a közéleti tanácsnok terén uralkodó lehetetlen állapotok átkát és a főváros népének szükségleteit ezentul is képzőtetbeli ökrökkel és sertésekkel, továbbá rothadt krumplival fogják ellátni!

AUGUSZTUS HÓ ELSEJÉN LAKÁST VÁLTOZTATÓ ELŐFIZETŐINKET fölkérjük, hogy címváltozásukat a kihordók útján erre a célra kibocsátott nyomtatványon közöljék velünk. Ha ezt elmulasztják, nem küldhetjük kellő időben új lakásukba a lapot.
A KIADÓHIVATAL.

Rokkantak és a katonák hátramaradottjainak segélye.

A Népszava szombati számában ismertettük a polgármesternek a rokkantak és a katonák hátramaradottjainak segélyezésére vonatkozó rendeletét. Már az 1915. évi XV. törvénycikk — amely a segélyezésre vonatkozik — parlamenti tárgyalásánál rámutattunk arra a visszás helyzetre, amely a törvény végrehajtásából keletkezik. A végrehajtási rendelet világosan azt bizonyítja, hogy bírálattunk alapos volt, maga a végrehajtás pedig még a bírálóban említett visszásságokat is fölülmulja.

A törvény értelmében a nyomoruságos összegekben megszavazott rokkant- és hátramaradottak segélyének kiutalásával az 1882. évi XI. törvénycikk, az 1912. évi LXVIII. és az 1914. évi XLV. törvénycikk alapján utalványozott családi segélyek megszüntetendők. Ezzel a rendelkezéssel megtörtént az az általunk előre megjósolt és a maga nemében egész Európában páratlanul álló botrányos eset, hogy amikor parlamenti indokolással emelni akarják a katonák és hátramaradottjaik segélyét, akkor azt egy ügyetlen vagy rosszakaratu rendelkezéssel leszállítják.

Az a szegény asszony, aki férjét föláldozta az országért, akinek két 8 éven fölüli gyermeke volt, a törvény végrehajtása előtt a saját segélyén kívül a két gyermek után

havonként 70 korona 20 fillér segélyt kapott.

A magyar kormány jóvoltából az új törvény értelmében a jövőben az özvegy havonként két gyermek után mond és ird

2 egész koronát,

azaz kettőszáz fillért kap.

Valóban ez a két koronás segély jellemzi az egész magyar rokkant szociálpolitikát — irhatnók szociálpolitikai rokkantságot —, amely igazán nem hat tulságos lelkesítő fáklya gyanánt a hadbainduló katonákra.

Egyébként az egész segélyezési rendszer nyomoruságában az egyetlen elfogadható és helyes intézkedés, hogy a háboru tartamára és a háboru befejezése után hat hó-

napon keresztül folyósítják a rokkantaknak és a katonák hátramaradottjainak a törvény szerint a katonai ellátást, illetve a katonai zsoldját és élelmezési járulékát.

Nagy hibája azonban a törvényeknek és a végrehajtási rendeletnek, hogy a segélyt csak abban az esetben nyújtja, hogy „ha hitelt érdemlőleg bebizonyítják, hogy a segélyre rászorultak“. Mi sem követeljük, hogy a gazdagok és jómódban dúskálók hátramaradottjai segélyben részesüljenek. Azonban a törvény tág értelmezése nagyon alkalmas lehet arra, hogy a segélyre szorultak tizezreit kizárják a jogos segélyekből. Annál inkább kifogásolandó ez a rendelkezés, mert annak megállapítását, hogy ki szorul rá a segélyre, a közigazgatási hatóságokra, illetőleg a községi jegyzőkre bízta. Az ilyen ügyek elbírálásánál már volt alkalmunk meggyőződni a községi jegyzők pártatlan igazságszeretetéről. A hadbavonultak családjainak segélyezésénél a községi jegyzők a segélykiutalással egyszerűen olcsó munkaerőszerzői lettek a földbirtokosoknak. Ahol a családtagok munkát vállaltak, ott nem utalták ki a segélyt, mert „az itthonmaradottak kereséükből ugyis eltartják magukat“. Ha az illető családtagok nem voltak hajlandók eh-

bérért az agráriusoknál munkát vállalni, egyszerűen megvonták a segélyt és így kényszerítették az illetőket olcsó munkavállalásra.

Községi jegyzők kezéből ki kell venni ezt a fölös hatalmat biztosító jogot vagy legalább meg kell állapítani azt a jövedelmi és vagyoni minimumot, amely jogot adhat a hatóságnak arra, hogy a segélyigénylőt kérésével elutasíthatja.

A segélyek valóban csekély összegével, a rokkantság megállapításának jelenlegi rendszerével külön cikkben fogunk foglalkozni. Itt csupán annak megállapítására szorítkozunk, hogy egy a segélyek összegének, mint a kiutalás és az igényjogosultság megállapítása a leghelytelenebb és célszerűtlenebb rendszer alapján van fölépítve.

A rokkantkérdés egyik legégetőbb ügye az ország népének, amely nem nyugodhat bele abba, hogy egy-egy rendelettel igyekszik a kormány saját lelkiismeretét megnyugtatni és mint az új törvény igazolja, a segélyek összegét leszállítani. Mi követeljük a rokkantkérdésnek még a háború tartama alatt való gyökeres megoldását és ragaszkodunk a rokkantügyben előterjesztett javaslatunkhoz, amelyet a kormány mind-ezideig válasza sem méltatott.

131.295 orosz fogoly, 29 ágyu, 132 géppuska

Lublin alatt tíz kilométerre visszavetették az oroszokat. — Grubiesovtól északra benyomultak az ellenséges állásokba. — Visszavert támadások. — A Pilica torkolatától Kozienicáig a Visztulán tulra szorították az oroszokat. — Savlenél legyőzték az 5. orosz hadsereget.

Két vár elesett.

Döntő fontosságú győzelmekkel gyarapítják a szövetséges hadseregek tíz nap óta tartó offenzívájuk hatalmas sikereit. Ami kezdetben alig látszott lehetségesnek, rohamosan közeledik a megvalósulás felé. Az oroszok hatalmas erősségei a Visztula és a Narev mentén megintogtak és egyik a másik után esik el a szövetségesek fegyvereinek ellenállhatatlan súlya alatt, az orosz hadseregek pedig legyőzve, meg-

elfoglalta Rozan és Pultusk várakat és ezzel újabb súlyos csapást mért az oroszok Visztula-menti állásaira. A két vár között nagy haderőkkel már át is kelt a Narev déli partjára és északkeleti irányban 35—40 kilométerre áll a Varsó—Grodno—Pétervár-i vasutvonaltól, Varsó ütőerétől és egyúttal átkarolással fenyegeti az oroszok Visztula-menti erőit.

Kurlandban Below tábornok aratott fé-

ellenség néhány eredménytelen előretörést kísérelt meg erdélyi hadtestünk egyes csapatai ellen. Az arcvonalnak egyéb részein a helyzet a harcok váltakozó erőssége mellett változatlan.

A Pilica és a Bug között harcoló szövetséges csapatok július 14-e óta mintegy 50.000 foglyot ejtettek.

Höfer altábornagy,
a vezérkar főnökének helyettese.

Rozan és Pultusk várakat elfoglalták.

(Berlin, július 24.) A nagyfőhadiszállás közli:

Keleti hadiszintér:

Below tábornok hadserege Schaulenél (Savle) legyőzte az 5. orosz hadsereget. Tíz nap óta állandóan harcban, menetelésben és üldözésben, sikerült a német csapatoknak tegnap az oroszokat Rozalin és Sadvon vidékén harcra kényszeríteni, megverni és szétugrasztani. Ennek a hadműveletnek kezdete július 14-e óta a zsákmány 27.000 hadifogolyra, 25 ágyura, 40 gépfegyverre, több mint 100 megrakott és fogatos lőszerkocsira, sok málhára és egyéb hadieszközökre szaporodott.

A Narev mentén Gallwitz tábornok hadserege szivós, ellenállhatatlan megrohanással elfoglalta Rozan és Pultusk várakat és kikényszerítette a két helység között az átkelést a folyón. Nagy haderők már a déli parton állnak. Odább északra és délre csapataink a folyó felé nyomulnak előre.

A Nyemen és a Visztula közötti harcokban július 14-e óta 41.000 oroszot fogtunk el, 4 ágyut és 90 géppuskát zsákmányoltunk.

A Rozan és Pultusk várakban birtokunkba jutott hadiszerek mennyisége még nem tekinthető át.

Varsó előtt kisebb ütközetekben az utóbbi napok folyamán 1750 fogoly és 2 géppuska jutott a kezünkre.

A Pilica torkolatától északra német csapatok elérték a Visztulát.

Délkeleti hadiszintér: